

5. Трегубчак А. В. Семантика сравнения и способы ее выражения: диссертация ... канд. Филол. наук : 10.02.01 «русский язык» [Место защиты: Моск. гос. обл. ун-т]. / А. В. Трегубчак – Рязань, 2008. – 221 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://209.85.129.132/search?q=cache:jl-lIASYpa0J:www.avtoef.mgou.ru/\(13.06.2012\)](http://209.85.129.132/search?q=cache:jl-lIASYpa0J:www.avtoef.mgou.ru/(13.06.2012)).

6. Французско-русский фразеологический словарь. / Составители: В. Г. Гак, И. А. Кунина, И. П. Лалаев, Н. А. Мовшович, Я. И. Рецкер, О. А. Хортник. Под ред. Я. Н. Рецкера. – М. : Из-во иностранных и национальных словарей, 1963. – 1112 с.

7. Les expressions françaises décortiquées [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.expressio.fr/search.php?q=\(04.02.2016\)](http://www.expressio.fr/search.php?q=(04.02.2016))

УДК 811.111'373(045)

Ю. Г. Федорова,

Мариупольський державний університет, м. Мариуполь

МОВНІ ІННОВАЦІЇ ІЗ ПОЗНАЧЕННЯМ ДІЯЧА

Стаття присвячена результатам дослідження утворення мовних інновацій із позначенням діяча в англійській мові на рубежі XX – XXI століть. Для отримання були зроблені висновки про співвідношення лінгвістичних та екстралінгвістичних (соціальних, культурних, технологічних) факторів, що впливають на появу мовних інновацій. Словниковий запас англійської мови на сучасному етапі розвитку поповнюється за рахунок власне мови, слова утворюються такими словотвірними процесами як словоскладанням, скороченням, деривацією, семантичним словотвором. Афіксація є одним з найбільш продуктивних способів словотворення.

Ключові слова: мовна інновація, словотворення, афіксація.

LANGUAGE EDUCATION INNOVATION INDICATING A DOER

This article is devoted to the study of language education innovation indicating a doer in the English language in XX – XXI centuries. For conclusions were drawn about the relationship of linguistic and extra-linguistic (social, cultural, technological) factors affecting the appearance of speech innovations. The interest is evident not only new words but also to new affixes in modern English and the problems of their performance. In many languages, including modern English, innovative units have a pronounced anthropocentric nature. Among them indicating a doer occupies a central place, as the number of units and the number of creation methods and models that have been used. Currently, modern English replenished many new words. In developed languages during the year in newspapers and magazines recorded tens of thousands of new words, which affect the appearance and extra-linguistic factors. Productivity derivation methods such as compounding and reduce proves that in the formation of new words continue to be the trend of linguistic economy. Vocabulary in English at the present stage of development, supplemented by their own language, words form the word-formative processes such as compounding, reduction, derivation, semantic derivation.

Key words: innovative units, compounding, affixation.

ЯЗЫКОВЫЕ ИННОВАЦИИ С УКАЗАНИЕМ ДЕЯТЕЛЯ

Данная статья посвящена результатам исследования образования языковых инноваций с указанием деятеля в английском языке на рубеже XX – XXI веков. Для получения были сделаны выводы о соотношении лингвистических и экстралингвистических (социальных, культурных, технологических) факторов, влияющих на появление речевых инноваций. Словарный запас английского языка на современном этапе развития пополняется за счет собственно языка, слова образуются такими словообразовательными процессами как словосложением, сокращением, деривацией, семантическим словообразованием. Аффиксация является одним из наиболее продуктивных способов словообразования.

Ключевые слова: языковая инновация, словосложение, аффиксация.

Інтерес до вивчення причин появи нових слів, закономірностей досить великий та не зменшується протягом багатьох років. Вчені-лінгвісти такі як В. Д. Гак, Л. А. Хахам, Д. Кристал, та інші вивчали ці проблеми [1; 3; 4].

Дослідження інноваційних одиниць з відтінком діяча зберігають свою **актуальність** в силу двох основних причин – екстралінгвістичної та лінгвістичної. Суть першої полягає в тому, що в соціально та технологічно мінливому суспільстві у членів мовного колективу є безперервна потреба створювати самим нові позначення для себе в нових соціальних ролях і професійних функціях. Лінгвістична причина полягає в постійній необхідності систематизувати продуктивні способи утворення нових одиниць, встановлювати синхронічні відрізки найбільшої активності тих чи інших моделей, і відзначати протилежні тенденції до втрати продуктивності.

В. И. Заботкіна визначає неологізм як слово, яке з'явилося в мові пізніше деякої тимчасової межі, яка з одного боку, довільна, а з іншого боку, об'єктивна [2, с. 188]. На її думку, слово вважається неологізмом, доки колективна мовна свідомість сприймає його як нове.

До екстралінгвістичних чинників належать: розвиток Інтернет-простору і комп'ютерних технологій, поява нових засобів масової інформації, відкриття в науці, розвиток фінансового сектора, посилення ролі Європейського співтовариства, прояв більшої зацікавленості до глобальної мережі Інтернет. Поява нових мовних умов вимагає утворення нових слів або зміни існуючих мовних форм для процесу комунікації, в результаті чого з'являються нові одиниці для позначення діяча в різних сферах.

Серед лінгвістичних факторів, що сприяють появі нових лексичних одиниць зі значенням діяча, найбільший вплив надає мовна система, коли одиниці утворюються за існуючими в мові моделями.

В ході дослідження, були з'ясовані словотвірні процеси в сучасній англійській мові, до яких ми відносимо словоскладання, скорочення, деривацію. Серед способів словотворення, за допомогою яких утворюються слова, провідним є афіксація, друге місце займає словоскладання. Найбільш продуктивною моделлю утворення похідних неологізмів є наступна: $N + \text{suffix} = N$.

Вибір афіксів, зміна їх значень, а також семантичних моделей складних слів і словосполучень, що містяться у структурі і афікси, які змінили значення, виявляється схильним до впливу соціо-культурного чинника. При зміні соціального життя, вплив глобалізації, розвитку науки і техніки, появи нових євротенденцій з'являються нові одиниці, що містять нові афікси чи утворені за зміненими семантичними моделями для відображення соціальних змін. Вплив соціо-культурного фактора на появу словосполучень простежується на прикладі одиниць, що відображають підвищення соціального статусу людини, а також на прикладі відповідності функцій, які виконує особа, і назви посадової особи, що відіграє важливу роль

у сучасному суспільстві. Утворення цілих груп одиниць даного типу доводить зростаючий вплив соціо-культурного фактора на появу нового шару лексики англійської мови.

Складні інноваційні одиниці утворені по кільком структурним моделям: $N+N=N$, $N+PII+N=N$, $Adj+N=N$, $N+cum+N=N$, $N+and+N=N$, $PII+N=N$, $N+N P1=N$, $N PL+N=N$, усічена $A-stem+o+N=N$, $Adj+N+N=N$, $Num+N)+er=N$, $Adj ComDg + NP1 = N$, $PII+Adv = N$, $A+A=N$, $N+N+N=N$.

Модель $N+N=N$ характеризується найбільшим ступенем продуктивності внаслідок утворення за її допомогою великої кількості нових слів. На даному етапі розвитку мови складання основ без сполучних елементів є найбільш продуктивним типом словоскладення.

З точки зору класифікації семантичних типів, найбільше число нових одиниць зазначено у підгрупі зі значенням посади. Словотворчі та семантичні типи нових одиниць із позначенням діяча співвідносяться наступним чином: найбільша кількість словосполучень, які позначають діяча за посадою, найбільша кількість складних слів утворено для позначення діяча з постійного заняття, похідних слів – позначення діяча з певними поглядами, переконаннями. Словосполучення характеризуються конденсацією смислів, яка відбувається за рахунок ускладнення їх структури з додаванням самостійних та службових слів, що виступають у ролі модифікаторів.

Провідними опорними компонентами є іменники *manager, director, head*, за якими слідують групи слів з іншими стержневими компонентами. Виділяються групи, що включають по дві одиниці з загальним опорним компонентом, що свідчить про їх більш низький рівень продуктивності. Окреслені та виявлені лексико семантичні групи. Ми виділили 3 основні групи: «Professions», «Criminal elements» та «Others».

Навчання персоналу, спрямоване на вдосконалення знань, умінь і навичок співвідноситься зі словами *learning, training, development, skills, knowledge, education: Director of Communications and Knowledge Management* – директор з персоналу та управління знаннями (TA 26.01.03), *Head of Learning, Skills and Development* – керівник відділу підвищення кваліфікації персоналу (TA 16.01.03), *Head of People Development* – керівник відділу з розвитку персоналу, *Head of Profession-Education* – керівник відділу по підвищенню кваліфікації (Ec. 29.03.03).

Позначення діяча у сфері управління персоналом становлять окрему тематичну групу і широко вживаються в номенклатурі посад в різних компаніях і організаціях: *Director of Personnel Development and Recruitment* – директор з підбору і навчання персоналу (TA 23.02.03) (у компанії, що працює у сфері розваг та відпочинку, що виробляє комп'ютерні ігри, DVD, мобільні телефони), *International Human Resources Manager* – менеджер по персоналу в міжнародній компанії (TA 23.01.03) (консалтингової компанії, що надає послуги з фінансового консультування), *Recruitment and Training Director* – директор відділу з підбору і навчання (у державної організації) (TA 23.02.03).

Наступна тематична група пов'язана зі сферою інформаційних технологій (IT) і програмного забезпечення. Інформаційні технології базуються на використанні комп'ютера для підтримки інформаційних систем компаній, баз даних. До цієї ж групи належить використання інформаційних, комп'ютерних технологій для традиційних видів діяльності, але здійснюються за сучасними технічними каналами – торгівля по Інтернету, замовлення послуг по Інтернету і т. д. Згідно з домінуючими особливостями цієї економічної сфери, до складу словосполучень, що позначають професії і посади, входять слова *IT, web, internet, E-*, наприклад, *Internet Manager* – системний адміністратор (TA 20.02.03), *IT Support Engineer* – інженер з інформаційних технологій (EF 27.03.03), *Web/E-commerce Developer* – спеціаліст з розвитку електронної торгівлі (TA 20.02.03), *Director of eGovernment Service* – керівник відділу управління новими технологіями взаємовідносин між урядовими організаціями та громадянами, неурядовими організаціями та ін., *Director of E-Strategy* – керівник відділу стратегії поліпшення технологій взаємин урядових організацій з громадянами (TA 3.08.03), *E-learning Consultant* – консультант з навчання роботи в інтернеті (TA 23.01.03), *E-Commerce Service Manager* – менеджер з електронної торгівлі (TA 16.02.03), *E-business and broadband Manager* – менеджер з електронної торгівлі (TA 24.07.03).

Згідно з результатами аналізу словосполучень за типом зв'язку між компонентами, переважна більшість словосполучень утворена на основі об'єктного зв'язку. Компоненти ряду одиниць з'єднані атрибутивним зв'язком. Предикативний тип зв'язку не було виявлено серед компонентів досліджуваних одиниць.

По з'єднувальному елементу словосполучення також представлені різними групами. Найбільша кількість одиниць утворено за допомогою прийменника «of» та союзу «and», які мають високий рівень продуктивності.

Злочинність і боротьба з нею продовжують бути в центрі уваги суспільства і знаходять відповідний відбиток у численних інноваційних мовних одиницях. Вони складають окрему групу «Criminal elements». Специфіка цих слів відображає збільшення небезпеки терористичних актів, боротьбу проти терористів, найбільш характерні для цього часу злочину і т. д.: *mega – terrorist* – мегатерорист (член угруповання «Аль-Каїда», який в результаті вибуху здатний вбити тисячі людей (Ec.N 03.9.01), *hired-killer* – найманий вбивця (In 04.98), *boy-killer* – вбивця хлопчиків (In 04.98), *gunwomen* – збройні жінки (In 04.98); *assaultee* – людина, на якого напали, жертва нападу, *explodee* – діяч, якого підірвали, знищили, *murderer* – вбитий (MQ).

В останні десятиліття резонансними стали економічні злочини, порушення закону «білими комірцями» (*white collar crime*). Можна відзначити, наприклад, інновації, що пов'язані зі скандалом навколо шахрайської діяльності керівників компанії «Енрон», які були названі «економічними терористами – economic terrorists». Слово Enron стало символом шахрайської економічної діяльності. Воно також слугувало базою для цілого ряду похідних.

Досить поширеним став типово американський вид злочинів – стрілянина з автомобіля, із чим пов'язано й поширення в британському варіанті американізму *drive-by shooting*. Зазначимо, що загалом поширення «автомобільних» злочинів у цій країні спричинило запозичення і таких американізмів, як *car-bomb* «здійснювати терористичний акт шляхом використання автомобіля з вибухівкою», *car-jack* «викрадати автомобіль із застосуванням насилля (у присутності власника)», і похідного слова *car-jacker*; *glam raid* – викрадання товарів шляхом розбивання вітрини крамниці (на автомобілі) та похідного *slam raider*.

Нерідкими стали також випадки сексуальних переслідувань учнів учителями й вихователями. Було створено навіть слово *peducator* (*pedophile + educaror*) для позначення таких «педагогів».

Створюються мовні інновації для позначення низки нових «типів» хакерів. Наприклад, словосполучення *dark-side hacker* позначає хакера, який використовує свої здібності в кримінальних цілях, слово *kiddiot* також вживається для позначення «кримінального хакера», що користується не своїми, а чужими програмами, неологізм *script kiddie* вводить поняття недосвідченого і некваліфікованого хакера, який намагається «зламати» чужі комп'ютери або порушити роботу комп'ютерних систем шляхом застосування готових «програм-сценаріїв».

У деяких американських штатах прийнято закони про те, що особа, яка вчинила третій злочин, засуджується до довічного або дуже тривалого тюремного ув'язнення – *third-strikes law* (*third-strikes policy*).

Таким чином, бачимо, що проблема злочинності продовжує знаходити інноваційну актуалізацію в англійській мові і знаходить відображення в утворенні неологізмів.

Можна виділити ще одну тематичну групу, яка не пов'язана з окремою сферою діяльності людей, але відображає зміни у ставленні суспільства до низькооплачуваних або неprestижних посад, надання їм більшої соціальної значущості за допомогою зміни мовного позначення. А саме – до загальноприйнятого позначення посади *secretary* додаються так звані класифікатори або, в англломовному варіанті, *premodifiers* наприклад, *Legal sec (secretary)* (ТА 6.08.03) – секретар в юридичній компанії, *Marketing Secretary* – секретар відділу маркетингу (ТА 6.08.03). Нові лексичні одиниці служать для позначення секретарського, допоміжного персоналу, в обов'язки яких входять прийом і розподіл дзвінків, кореспонденції, а також деякі додаткові обов'язки, пов'язані зі специфікою відділу або компанії. Незважаючи на те, що функції секретаря, як і раніше, мають переважно технічний характер і не пов'язані зі спеціальною підготовкою або освітою, препозиційне включення мовних одиниць, уточнюючих посаду, надає їй велику соціальну значимість. Наприклад, *Assistant Company Secretary, Media TV Secretary, Trading Floor Secretary* і т. д.

До даної групи має безпосереднє відношення зауваження, дане в Longman Language Activator: *executive* – a word meaning manager that you use especially when you want to make the person or the job sound important. Серед новоутворень в цій групі спостерігається використання іменника *executive* у тих одиницях, де було б доречно і досить використовувати слово із найбільш загальним значенням *manager*. Наприклад, *Inside Sales Executive* (= Inside Sales Manager), *Executive Business Development* (= Business Development Manager). Крім слова *executive*, в англійській мові з'явилося слово *executary*, яке є новим, але вже широко вживаним для позначення асистентів і секретарів керівництва компаній, що утворене за аналогією зі словом *secretary*.

До цієї групи головним чином належать одиниці, що позначають допоміжний і секретарський персонал. У деяких з них замість слова *secretary* використовуються слова *assistant, companion* для позначення людини, що виконує переважно секретарські обов'язки, що значно підвищує статус працівника: *Admin (administrative) Assistant* – адміністративний помічник (ТА 30.07.03), *Magazine photographer's Personal Assistant* – особистий помічник фотографа журналу (ТА 18.07.03), *Business and Social Companion* – особистий помічник (ТА 20.02.03).

До групи одиниць, утворених для підвищення соціального статусу людини, також відноситься одиниця *stockworker* – людина, яка піклується про худобу, яка часто виступає синонімом слова *shepher* [5].

Крім словосполучень також виділяються слова, що відображають такі нові політичні явища, як глобалізація (*antiglobaliser, globoboss*), розвиток політтехнологій (*electionologist, opinion-maker, decision-maker, delegate-minder*), фемінізація і політична коректність (*womanist, genderist, transgenderist, freshwoman*), екологічні рухи (*eco-cop, eco-mother*), зв'язок бізнесу і суспільства (*sponsee*) та інші політичні і громадські явища (*Ribbonmen, almost-loyalist, Bransonologist, demi-Blairite, bipartisan*).

Інноваційні одиниці з відтінком діяча можна поділити на групи, які статистично можна представити наступним чином: позначення посад – 1021 одиниці, що складає 88%. Діячів постійного заняття 51 або 4.4%. Діячів, що характеризуються певними поглядами, переконаннями: 18 (1,5%), діячів, які виконують суспільні завдання і місії 16 (1,3%), об'єктів/адресатів будь-якої дії 12 (1,04%), діячів за спеціальним заняттям 12 (1,04%), нових професій 10 (0,9%), діячів з періодичного заняття 9 (0,8), діячів у політичній сфері 7 (0,6%).

Детально ці семантичні групи виглядають наступним чином:

– посада:

- сфера фінансів та бухгалтерії: *Business Planning Manager* – менеджер по бізнес-плануванню (ТА 2.02.03);
- сфера інформаційних технологій і програмного забезпечення: *Head of IT* – керівник відділу інформаційних технологій (СТА 30.01.03);
- сфера управління персоналом: *Leader Personnel in Services* – керівник відділу по роботі з персоналом сфера охорони здоров'я, соціальної допомоги, охорони навколишнього середовища (СТА 09.03.03);
- сфера роботи з клієнтами: *Data Operations and Customer Services Leader* – керівник відділу по роботі з клієнтами (СТА 23.02.03);
- сфера PR і маркетингу: *Senior PR Consultant* (старший консультант по зв'язках з громадськістю) (BOB 27.01.03); допоміжного персоналу секретаріату: *Marketing Secretary* – секретар відділу маркетингу (ТА 6.08.03); промисловості та будівництва: *Construction Deputy Director* – заступник директора з будівництва (ТА 17.07.03);
- сфера освіти, науки, досліджень: *Chair in Comparative Politics and Government* – завідувач кафедри політичної компаративістики (Ес.М 17.23.03), *Clinical Trial Operations Manager* – менеджер з клінічним випробуванням (МТJ 12.02.03); дозволя, відпочинок, розваги: *THAI cuisine chef* – шеф – кухар тайської кухні (ТА 27.07.03); сфера страхування: *Specialist Consumer Insurance* – консультант з питань страхування клієнтів (ТА 6.03.03). Позначення діяча за посадою також зустрічається в сфері ЗМІ, видавничо-поліграфічної діяльності, нерухомості, політики і громадської діяльності, консалтингу;

– професія: *Internet Manager* – системний адміністратор (ТА 20.02.03), *sales broker* – брокер (ТА 6.03.03), *sales person* – продавець (МТJ 26.02.03); *Urban Expert* – демограф (Ес.Н 03.09.01); *myrmecologist* – мирмеколог, дослідник мурах, *psycho-counsellor* – психоаналітик, *ethnobiologist* – етнобіолог, *sound-designer* – звукорежисер, *electionologist* – політтехнолог (Ін 04.98);

– діяч з постійного заняття: *bugman* – співробітник компанії по знищенню комарів (компанія «AJ Cohen Exterminators»), *cyber-burglar* – зломщик комп'ютерних систем, *cyber-criminal* – злочинець, який розсилає комп'ютерні віруси; *Euro-regulator* – діяч, що регулює питання конкуренції телекомпаній країн, що входять в Євросоюз (Ін 04.98) [62].

– діяч з періодичного заняття: *crisp-packet-dropper* – людина, що кидає пакетики від чіпсів, засмічує навколишнє середовище; *after-worker* – людина, яка заходить в бар після роботи (Ін 04.98);

– діячі, які виконують суспільні завдання і місії: *Child Survival Technical Advisor* – консультант з питань виживання дітей (у Непалі), *Criminal Justice Oversight Commissioner* – спеціальний уповноважений по нагляду у департаменті карного права (ТА 13.02.03), *River Basin Planner* – інженер проекту по зміні басейну річки, *Older Persons Services Officer* – спеціаліст по роботі з літніми людьми, *ESRC Research and Training Board Member* – член ради з економічним, соціальним дослідженням та підвищенню кваліфікації /*ESRC* – Economic and Social Research Council/, *QCA Board Member* – член атестаційного ради /*QCA* – Qualifications and Curriculum Authority (ТА 14.07.03);

– діячі, які характеризуються певними поглядами, переконаннями: *bipartisan* – людина, складається у двох партіях (Ес. N3-9'01:19), *antiglobaliser* – антиглобаліст, *transgenderist* – транссексуал;

– об'єкти/адресати будь-якої дії: *assaultee* – людина, на якого напали, жертва нападу, *explodee* – людина, яку підірвали, знищили, *floggee* – побита, розкритикована людина, *forgee* – той, якого обдурили, *hittee* – людина, якого штовхнули,

murderee – убитий, *outee* – людина, якого виключили із товариства/компанії, *pickee* – людина, яку обікрали, *sackee* – звільнений роботи осіб, *slippee* – людина, якій допомагають кататися на ковзанах (MQ);

– діяч за спеціальним заняттям: *truffle hunter* – грибник, що збирає трюфелі, non-guest-людина, який не зупинився в цьому готелі, але відвідує ресторан готелю (In 04.98) [6].

Результатом створення особливого простору – віртуального або кібер-простору – є комп'ютаризація, розвиток комп'ютерних технологій. Одиниці, пов'язані з позначенням явищ, які існують у цьому просторі, можна об'єднати в тематичну групу, якій ми умовно дамо назву «Новий простір». Цей простір існує завдяки новим технологіям, його неможливо виміряти і укласти в певні межі, але тільки в ньому можна здійснювати певні специфічні дії. До цієї групи належать слова *cyberist*, *cyberfeminist*, *cyber-poet*, *cyber-burglar*, *cyber-criminal*, *spider*, *techno-parent*, *techno-optimist*, *troll*.

Крім закріплених у мові семантичних моделей, виділяються також нові моделі одиниць із позначенням діяча, які розвинулися в результаті накладання. Серед досліджуваних одиниць ціла група утворена за допомогою нових моделей даного типу, що свідчить про їх зростаючу продуктивність на даному етапі розвитку мови.

Досліджені мовних інновацій були проаналізовані за тематичним, структурним та семантичним принципом, були також виділені основні структурні та семантичні моделі утворення нових одиниць.

Тематична класифікація дозволила виділити, з одного боку, групи одиниць, що відносяться до сфер діяльності, які найбільшою мірою поповнюються новими одиницями, і, з іншого боку, відносяться до молодих сфер діяльності (сфера управління персоналом, сфера роботи з клієнтами, сфера нового простору, сфера інформаційних технологій тощо).

Класифікація за структурним принципом дозволила виділити найбільш продуктивну модель утворення словосполучень: N+N+N=N, за якою слідує N+N=N.

Отримані результати дослідження можуть бути використані для подальшого вивчення мовних інновацій із позначенням діяча, відстеження їх існування в мові, виявлення подальших тенденцій появи і розвитку лексики у виділених і нових сферах діяльності.

Література:

1. Гак В. Г. Эволюция способов номинации в свете соотношения внешних и внутренних стимулов в развитии языка / В. Г. Гак // Диалектика развития языка : тез. докл. Всесоюз. науч. конф. теор. вопр. – М., 1980. – С. 19–29.
2. Заботкина В. И. Неологизмы в современном английском языке / В. И. Заботкина, Г. М. Степанов. – Калининград : Янтар. сказ, 1982. – 256 с.
3. Хахам Л. А. Основные типы новообразований в современном английском языке и способы их перевода на русский язык : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Л. А. Хахам. – М., 1970. – 18 с.
4. Crystal D. An Encyclopedic Dictionary of Language and Languages / D. Crystal. – CBA, 1992.
5. Quirk R. A University Grammar of English / R. Quirk, S. Greenbaum, G. Leech. – Longman, 1973.
6. Quirk R. A grammar of contemporary English / R. Quirk. – London, 1972.

УДК 821.161.1-31.09

О. Г. Хомчак,

Мелитопольский государственный педагогический университет имени Богдана Хмельницкого, г. Мелитополь

ФОРМУВАННЯ АСОЦІАТИВНО-ВЕРБАЛЬНОЇ МОДЕЛІ КОНЦЕПТУ СВЯТО

У статті репрезентується досвід аналізу концепту свято; аналізуються особливості його мовної об'єктивності; визначаються когнітивні ознаки концепту свято за допомогою даних вільного асоціативного експерименту серед студентів МДПУ імені Богдана Хмельницького.

Ключові слова: концептуальна модель, концепт, когнітивна ознака, асоціативно-вербальна (когнітивна) модель.

FORMATION OF THE ASSOCIATIVE-VERBAL MODEL OF THE CONCEPT HOLIDAY

The article represents the experience of the analysis of the concept holiday and the peculiarities of its linguistic objectification. The author identifies cognitive features of the concept holiday by using data from a free associative experiment. The study has explored peculiarities of functioning among such categories as «concept», «conceptual sphere», and «conceptual analysis» in modern linguistics. On the basis of this analysis the working definitions of these terms are proposed. The paper determines the semantic core of the conceptual field concept holiday. The study describes the associative-verbal (cognitive) model of conceptual sphere holiday based on the results of a sporadic associative experiment performed during 2014-2015 among the students at Melitopol State Pedagogical Institute after Bohdan Khmelnytsky.

Key words: conceptual model, concept, cognitive features, associative-verbal (cognitive) model.

ФОРМИРОВАНИЕ АССОЦИАТИВНО-ВЕРБАЛЬНОЙ МОДЕЛИ КОНЦЕПТА ПРАЗДНИК

В статье репрезентируется опыт анализа концепта праздник; анализируются особенности его языковой объективации; определяются когнитивные признаки концепта праздник с помощью данных свободного ассоциативного эксперимента среди студентов МГПУ имени Богдана Хмельницкого.

Ключевые слова: концептуальная модель, концепт, когнитивные признаки, ассоциативно-вербальная модель.

Актуальність дослідження зумовлена перспективністю вивчення концептів як суті, що розкриває світогляд нації. При цьому порівняння концептів, що належать свідомості носіїв різних культур, дає змогу визначити їхні універсальні та специфічні характеристики. Головним засобом концептуалізації, на думку дослідників, є концепт, що став предметом вивчення зарубіжних і вітчизняних учених (Н. Арутюнова, С. Аскольдов, Г. Вежбицька, С. Воркачов, В. Карасик, В. Колесов, О. Кубрякова, Д. Лихачов, Ю. Степанов, З. Попова, О. Селіванова, Й. Стернін та ін.). Відсутність єдиного погляду на проблему концепту пов'язана як з відносною новизною концептуальних досліджень, так і зі складністю, поліфункціональністю цієї ментальної суті. Отже, вивчення ключових концептів української ментальності та їх експериментальне дослідження є актуальним і своєчасним.

Наскільки нам відомо, концепт *свято* не був предметом багатоаспектного дослідження. Мета статті полягає у вивченні змісту та структури концепту *свято*, у дослідженні його асоціативно-вербальної моделі за допомогою вільного асоціативного експерименту серед студентів МДПУ імені Богдана Хмельницького.